

ДЖОН ЧИЙВЪР
ГАЛЕРИЯ ОТ ОБРАЗИ, КОИТО
НЯМА ДА ИЗПОЛЗВАМ

Превод от английски: Николай Попов, 1981

chitanka.info

1. Красивото момиче Флори на ръгби мача между Принстън и Дартмът. Тя се разхождаше зад тълпата, наредена край наказателната линия. Изглежда, нямаше среща и компания, но всички я познаваха. Всеки се обръщаше на име към нея, всеки се радваше да я види, а когато спря да поговори с приятели, един мъж сложи ръка на гърба ѝ и това докосване (въпреки хубавото време и зеленото игрище) помрачи и придаде замислен израз на лицето ѝ, сякаш в нея се бе пробудила някаква неугасваща мечта. Флори имаше чудесна тъмноруса коса — спуснала една къдрица пред очите си, тя гледаше през нея. Нослето беше малко вирнато и създаваше усещане за чувственост и аристократизъм, краката и ръцете приятни и закръглени, но не като на жена, очите — живи и с теменужен цвят. Играеше се първото полувреме и още нямаше резултат. Един от състезателите на Дартмът ритна топката извън очертаванията. Ударът беше несръчен и топката падна право в ръцете на момичето. Улови я грациозно. Сякаш нарочно бе избрано да хване топката. Флори я държа миг усмихната, покланяща се, забелязана от всички, и после елегантно, но неумело я върна обратно на играта. Изръкопляскаха. След това вниманието на публиката отново се насочи от момичето към игрището. Флори се отпусна на колене и прикри лицето си с ръце, за да се освободи от силната възбуда. Отвориха и ѝ подадоха консервна кутия с бира. Флори продължи да се разхожда край наказателната линия и напусна страниците на моя роман, защото повече никога не я видях.

2. Всички роли на Марлон Брандо.

3. Всички презрителни описания на американски пейзажи с порутени жилища, гробища за автомобили, замърсени реки, паянтови постройки на ферми, запуснати миниатюрни площадки за голф, пустини от сгурия, грозни огради, неугледни сондажни кули, болни брястове, ерозирали обработваема земя, чудати и безвкусни бензиностанции, мръсни мотели, осветени със свещи чайни, реки, чиито дъна са посипани с празни кутии от бира. Това не са, както може би си мислите, развалините на нашата цивилизация, а лагерите и

предните постове на цивилизацията, която ние — ти и аз — тепърва ще построим.

4. Сцени като следващата: „Клариса пристъпи в стаята и после...“ Стига с това и всички други подробни описания на любовни отношения, защото нима можем да опишем най-възвишеното човешко преживяване, както описваме — с крик, ключ или гайка — спукана автомобилна гума?

5. Всички пияници. Например: Завесата открива копирно бюро на рекламна агенция на Медисън Авеню, където Х, нашият главен герой, се труди над планове за продажба на нов вид уиски. На чертожната маса, отдясно на дървеното му писалище, има куп предложения от отдела на художниците. За етикета се предлагат хералдически знаци на крале и барони. Сцена от плантаторския живот — на разкошна веранда отдавна отминалата памукова аристокрация пие уиски. Х е недоволен и се спира на следващия акварел от заселването на Америка. Колко свеж, хладен и мелодичен е потокът, прорязал гората! Гласовете на ручей сякаш нашепват в меланхолията на тишината за загубената пустош, а от крайчеца на синьото небе нахлува ято пощенски гълъби. На една скала отпред е седнал снажен младеж, облечен в груби дрехи, с шапка от кожа на миеща се мечка, и надига каменна кана с уиски. Проектът, изглежда, натъжава Х и той преминава към друго предложение, което представлява угощение с уиски. Домакинът е поканил в дома си една дискредитирана литературна знаменитост, една безработна актриса, внучката на президента на Съединените щати, някакъв безпаричен досадник и един мрачен и зъл литературен критик. Гостите са заобиколили огромната бутилка с уиски. Картината отвращава Х и той преминава към последния проект. Красива млада двойка във вечерно облекло стои в здрача на средновековни назъбени стени (не са ли това светлините и кулите на Сиена в далечината?) и вдига тост към нещо, което сигурно означава прелъстяващата, неописуема сила и трайност на едно уиски по възможностите на джоба ни.

X е недоволен. Той напуца чертожната маса и се отправя към писалището. X е слабичък мъж на неизвестна възраст, макар че времето все пак се е изписало — очите му са хлътнали, а врата прорязват бръчки. Вратът му е така набръчкан и нарязан, сякаш върху него са провели някакво безразборно геодезко проучване. Диагонално отляво надясно има дълбока бразда като от саблен удар, с по-големи и по-малки разклонения, и ефектът е отчайващ. Но пагубната роля на времето се забелязва най-вече в очите. Тук личи, като на пясъчен бряг, където са нахлули два прилива, как силите на неговото въодушевление и мъки, страсти и амбиции са оставили цяла пустиня от бръчки върху смуглата, съсухрена кожа. Може би е уморил очите си от гледане на Вега през телескоп или от четене на Кийтс при лоша светлина, но все пак неговият поглед изглежда гузен и нечист. Тези подробности ще ви наведат на мисълта, че X е възрастен човек, но изведнъж той много грациозно отпуца лявото си рамо и отмята ръкавите на копринената си риза така енергично, сякаш е осемнайсет или най-много деветнайсетгодишен. Поглежда италианския си часовник с датник. Часът е десет сутринта. Канцеларията е звуково изолирана и необикновено тиха. Шумът на града едва долита до високия прозорец. Той се взира в пътническата си чанта, потъмняла от дъждовете на Англия, Франция, Италия и Испания. Обзет е от спазмите на мъчителна меланхолия, която прави тапетите на стените (бледожълти и бледосини) да приличат на хартия, залепена, за да прикрие вулканите и поройните води, които са причина за неговото нещастие. Той сякаш приближава мига на своята смърт, мига на зачатието си, някаква критична точка във времето. Главата, раменете и ръцете му започват да треперят. Отваря пътническата чанта, изважда бутилка уиски, отпуца се на колене и жадно изпразва бутилката.

Разбира се, нашият приятел здравата е затънал и ние ще се занимаем само с още един епизод. След като го уволняват от службата, където за последен път го виждахме, предлагат му работа в Кливланд. Той заминава за Кливланд, за да уреди подробностите и за да наеме къща за семейството си. Сега близките му го чакат на гарата да се върне с добри новини. Красивата му жена, трите деца и двете кучета — всички са дошли да посрещнат таткото. В предградието, където живеят, вече са смрачава. Сега като семейство те са получили по-голям дял разочарования, отколкото им се полагат. Напоследък, лишени от

обичайните обещания и блага на техния начин на живот — новата кола и новия велосипед, — те откриват една тъжна, но трайна привързаност, която няма нищо общо с материалните придобивки. Те са усетили в своята тревожна любов към бащата възбудата на предопределението. Местният влак шумно се появява. При забавянето и спирането на влака от спирачната кутия меко излитат златни искри. В напрегнатото си очакване те всички се чувстват почти безплътни. Седем мъже и две жени слизат от влака. Но къде е татко? Нужни са двама кондуктори, за да го смъкнат по стъпалата. Той е загубил шапката, вратовръзката и палтото си, има синина на дясното око. Никой не говори, никой не плаче, когато го вкарват в колата и го отвеждат от нашия поглед, присъда и интерес. Отиват си всички пияници, мъже и жени. Те хвърлят толкова малко вярна светлина върху нашия начин на живот!

6. И апропо, да прогоним всички ония хомосексуалисти, които напоследък заемат такова господстващо място в съвременната ни проза. Не е ли крайно време да приемем провиненията и непостоянството на плътта и да продължим пътя си? Сега място на действието е Хюитс Бийч, следобед на Четвърти юли^[1]. Мисис Дитмар, жената на губернатора, и синът ѝ Рандал са донесли своя обед на плажа, на безлюдно заливче, откъдето все пак през дюните се вижда клубът, на който се развява американското знаме. Момчето е шестнайсетгодишно, добре сложено, с онази изящна златиста кожа, присъща на младостта, и за самотната майка то е така красиво, че тя цялата тръпне от възхищение. През последните десет години нейният съпруг, губернаторът, я е пренебрегвал заради интелигентната си и красива секретарка. Мисис Дитмар е приела с изключителната широта на човешката природа нанасяните ѝ почти всекидневно рани. Тя, разбира се, боготвори сина си. В неговата външност няма нищо от мъжа ѝ. Тя вярва, че момчето е наследило най-добрите качества на нейния род. Достатъчно е стара, за да прозре, че такива неща като тънкото стъпало и хубавата коса съвсем естествено са белези на благородно потекло. Раменете му са широки. Тялото набито. Когато синът ѝ хвърля камък в морето, тя е погълната не от силата, с която запраща камъка, а от нежната грация на ръката, завършила кръговото

движение, щом веднъж камъкът е излетял — сякаш всички негови жестове са свързани помежду си. Като повечето влюбени тя е неумерена в обичта си към сина и иска този следобед с него да бъде безкраен. Не смее да мечтае за вечност, но ѝ се иска денят да е с няколко часа по-дълъг. Опипва перлите си с уморени ръце, радва се, че в тях са събрани светлините на морето, и се чуди как ли биха изглеждали върху неговата златиста кожа.

Синът е малко отегчен. Щеше да му е по-приятно, ако е с младежи и момичета на негова възраст, но майка му го е подкрепяла и бранила и той намира известна сигурност в нейната компания. Била е непоколебим и страховит закрилник. Можеше да уплаши директора и повечето учители от неговия колеж, което и направи. Той вижда далеч от брега платната на надбягваща се флотилия и за миг му се иска да е с тях, но вече е отказал, а и няма достатъчно самоувереност да води някоя от лодките, така че в известен смисъл сам е избрал да бъде на плажа само с майка си. Стеснява се от състезателните спортове, плаши се от цялото организирано общество, сякаш в него е скрита сила, която може да го разкъса на парчета. Но защо е така? Нима е страхливец? И съществува ли подобно нещо? Нима човек се ражда страхливец, както се ражда чернокос или рус? Дали майка му не е отишла до крайност в покровителството си? Дали прекалената ѝ защита не го е направила уязвим и болезнено чувствителен? Но като се има пред вид, че той така отблизо познава дълбочината на нейното нещастие, нима може да я изостави, преди да си е намерила други приятели?

Момчето мисли с болка за баща си. Беше се опитало да го опознае и обикне, но всичките му опити отидоха напусто. Риболовното пътешествие бе отменено поради неочакваното пристигане на губернатора на Масачузетс. На игрището един служител донесе бележка, че баща му е зает и не ще може да дойде. Когато падна от крушата и си счупи ръката, ако не беше във Вашингтон, баща му сигурно щеше да го посети в болницата. Научи се да лови риба на муха и с всяко хвърляне на въдицата се надяваше да си проправи път до любовта и уважението на баща си, но бащата никога не намери време да му се възхити. Той усеща силата на собственото си разочарование. Това чувство го заобикаля като огромна маса от енергия, но не онази, която движи колела и мести камъни. Тези тъжни

мисли се отразяват на стойката му. Раменете се отпускат. В израза му се появява нещо детско и отчаяно. Майката го извиква при себе си.

Момчето сяда на пясъка в краката ѝ и тя прокарва пръсти в русата му коса. После прави нещо отвратително. Човек иска да отвърне поглед, но не преди да е видял как тя сваля перлите си и ги окачва на златистия му врат. „Виж как блестят“, казва тя и затваря закопчалката неотменно, както закованата верига на крака на каторжник.

И те биват изхвърлени. Изхвърлени, защото като Клариса и пияницата излъчват съвсем малко светлина.

7. За да приключа, да приключа, разбира се, за този следобед (трябва да отида на зъболекар и после да се подстрижа), бих искал да се спра на кариерата на моя мълчалив стар приятел Ройдън Блейк. За удобство можем да разделим творчеството му на четири периода. Най-напред се появиха острите нравоучителни анекдоти — сигурно е написал стотина, — които доказваха, че повечето от нашите деяния са греховни. После, както си спомняте, последваха около десет години снобски период. През това време той не използва нито веднъж герои, които получават по-малко от шейсет и пет хиляди долара годишно. Блейк научи наизуст имената на цялото професорско тяло на Гротън и барманите в клуб „21“. Всичките му герои бяха обслужвани от изискани слуги, но ако ви се случеше да отидете на вечеря в дома му, щяхте да откриете, че столовете са вързани с жица за окачване на картини, че ви се поднасят пържени яйца в пукнати чинии и дръжките на вратите остават в ръката ви. Ако ви се наложеше да дръпнете водата в тоалетната, трябваше да махнете капака на казанчето, да запретнете ръкави и да бръкнете дълбоко в студената, ръждива вода, за да оправите поплавъка. След като изживя снобизма, Блейк допусна грешката, описана в раздел № 4, и премина към своя романтичен период. Тогава той написа „Огърлицата на Малвис д’Алфи“, „Гибелта на кораба «Лорелай»“, „Кралят на троянците“, „Загубеният пояс на Венера“ — и това са само някои от заглавията. По същото време Блейк беше болен и бездарието му се засилваше. Страниците на книгата му бяха пълни с алкохолици, оскърбителни описания на американския пейзаж и тлъсти роли за Марлон Брандо. Може да се каже, че бе

загубил дарованието си да пресъздава уханието на живота — морската вода, дима от горяща канадска ела, гърдите на жените. Може още да се каже, че бе повредил онази своя най-вътрешна част на ухото, с която чуваме тежкия шум от опашката на дракона, когато тя пропълзва над мъртвите листа. Никога не съм го харесвал, но той ми беше колега и приятел в пиенето, затова, щом научих в дома си в Кицбюел, че Блейк е на смъртно легло, веднага отидох в Инсбрук и оттам взех експреса за Венеция, където писателят живееше по него време. Беше късна есен. Времето — студено и ясно. Оградените дворци на Канале Гранде — мрачни, натруфени и украсени с корони — напомнях мършавите лица на оня тип аристократи, които се появяват на кралските сватби в Хесе. Блейк живееше в пансион на един страничен канал. Беше върхът на прилива и за да стигна стълбите, трябваше да мина през наводнения хол по дъсчена пътека. Носех му бутилка торински джин и пакет австрийски цигари, но когато седнах на леглото в боядисаното кресло (счупено), разбрах, че вече не му е до това.

— Аз работя — възкликна той. — Работя. Виждам всичко пред очите си. Слушай!

— Да — съгласих се аз.

— Започва така — каза той и промени тона на гласа си, предполагам, за да съответства на сериозността на разказа. — В полунощ трансалпийският влак спира в Киркбах... — изрече той и се обърна към мен, за да се убеди, че съм получил пълна представа за този поетичен факт.

— Да — повторих отново аз.

— Пътниците за Виена продължават — изрече напевно Блейк, — а тези за Падуа ще трябва да чакат един час. За тяхно удобство чакалнята на гарата е отворена и отоплена. Има също бар, където може да се купи кафе и вино. Една снежна нощ през март, в същия този бар, трима непознати пътници повеждат разговор. Първият е висок, плешив мъж с дълго палто, поръбено със самурова кожа, което стига до петите му. Негова спътница е красива американка на път за Исвия, за да присъства на погребението на единствения си син, загинал при алпинизъм. Третата участница в разговора е белокоса, едра италианка, наметната с черен шал. Келнерът се отнася към нея с голямо уважение. Когато налива чашата ѝ с евтино вино, той се кланя ниско и я нарича

„ваше величество“. Отрано този ден са сложени предупредителни надписи за опасност от лавини...

После Блейк отпусна глава на възглавницата и умря. Всъщност това бяха предсмъртните му думи. И както ми се стори, предсмъртните думи на цели поколения разказвачи. Нима снежният, измислен планински проход с тримата пътници можеше да има нещо общо с този свят, който ни заобикаля като някакъв объркан и чуден сън?

---

[1] Ден на независимостта на Америка. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.